

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Sectio III. Quænam sint diuisiones generales ex parte virtutum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

non est peccatum oppositum iustitiæ. Iustitia quidem vindicativa esse potest inter duo vitia, nimium & parum punire, sed illa non est stricta iustitia. Imò parum punire non est contra iustitiam vindicativam, sed contra iustitiam legalem. Ex aliis Virtutibus vix vlla reperitur in qua nõ idem sit verum, nam gratitudini non opponitur excessus gratitudinis, nec est inobediens qui nimium obedit: nec indeo: ut qui nimium orat, nec intemperans, qui nimium ieiunat.

Fateor tamen esse aliquas virtutes quæ sumptæ secundum totam suam latitudinem vetant duo vitia extrema, quorum vnum est excessus, alterum defectus in eadem materia: quales sunt temperantia, & liberalitas, si verò sumantur secundum ordinariam, & vulgatam significationem, non vetant nisi vnum extremum cui maximè opponuntur & ad quod tollendum præsertim ordinantur v. g. temperantia vocatur illa solùm virtus quæ tollit excessum in voluptatibus. Vnde.

Ad primam constat ex dictis, quod virtus moralis non dicitur mediocritas quod versetur inter duo extrema vitia, sed quod totum eius obiectum sit medium rationis, in quo nec est excessus nec defectus. Dixi ergo quod ille qui nimium ieiunando se macerat, non peccat contra temperantiam propterea illa vulgò significat virtutem quæ datur ad moderandum id ad quod appetitus maximè inclinatur: si verò sumatur temperantia in tota sua latitudine, certè illi etiam opponitur excessus in ieiuniis.

Ad secundam respondeo virtutem non eò esse perfectiorem quò magis recedit à mediocritate obiecti, sed quo magis recedit ab imperfectione operationis circa talem obiecti mediocritatem: nam eò aliquis est magis temperans quò perfectius operatur circa talem mediocritatem virtus non prosequitur illud medium quod est tale per participationem vtriusque extremi vitiosi, sed quod est tale per illius negationem, ideòque virtus non componitur ex duplici vitio, & potest aliquis transire ab excessu ad defectum sine transitu per virtutem.

Ad tertiam responsio tota patet ex secunda conclusione vbi dixi necesse non esse vt virtus qualibet moralis habeat duo vitia opposita, quamvis eius obiectum sit semper medium aliquod rationis.

Ad quartam, dictum etiam est, quod Theologica licet respiciant mediocritatem proprii actus & eius circumstantiarum, non respiciunt tamen mediocritatem obiecti formalis neque semper respiciunt mediocritatem obiecti materialis, quam virtutes omnes morales respiciunt.

SECTIO III.

Quanam sint diuisiones generales & partes virtutum.

Virtutes morales Platonicè diuidunt in Politicas, Purgatiuas, Purgati animi, & Exemplares: Philosophus secundo *Ethicorum* & deinceps diuidit virtutes in eas mediocritates quæ respiciunt affectus, res externas & conuersationem humanam: septimo autem *Ethicorum* virtutem diuidit in Heroicam & Communem. Duæ autem sunt inter Theologos celeberrimæ diuisiones virtutum, in eas quæ sunt circa actiones, & eas quæ sunt circa passiones: secunda in quatuor Cardinales. De quibus breuiter dici potest.

Ratio enim dubitandi est primò, quia malè videtur diuidi virtus vniuersim in eas quæ versantur circa passiones, & circa actiones, si nulla sit virtus quæ non versetur circa honestam operationem, & quæ non moderetur passiones appetitus: sed nulla est virtus moralis quæ non sit huiusmodi, definitur enim quæ

Tom. I.

facit habentem bonum, & operationem eius bonam. Fortitudo v. g. & temperantia versantur circa honestatem propriam, & iustitia moderatur nimium affectu pecuniæ, & iracundiã quæ ad iniustitiã sæpius excitat. Imò Philosophus 2. *Ethicorum* c. 3. dicit virtutes morales vniuersim versari circa voluptates & dolores.

Secundò, in statu innocentie nulla fuisset passionum perturbatio, & tamen fuissent virtutes morales: & nunc quando nulla passionum est perturbatio in appetitu, potest aliquis temperatè comedere, agere fortiter, ergo temperantia & fortitudo non sunt circa solas passiones.

Tertiò, sicut dicitur quatuor esse virtutes Cardinales, sic dici posset esse solam vnica, nam ad vnitatem virtutis sufficit vnitatis generica obiecti formalis, sed honestas in genere potest esse vnicum obiectum formale, ergo commodè dici potest esse vnica tantum virtus: Imò si tres sunt in voluntate virtutes Cardinales, tres etiam erunt in intellectu prudentie.

Dico primò, virtutes morales rectè diuidi in eas quæ sunt circa actiones, & eas quæ sunt circa passiones, id est in eas quæ hominem perficiunt in ordine ad se, & in ordine ad alios. Ita docet S. Thomas 1. 2. q. 60. art. 2. ex Philosopho 3. *Ethicorum*, quos tamen diuerso modo explicant aliqui cum Valque *disp.* 83. c. 3.

Ratio est, quia tot sunt virtutes morales quorū modis obiecta esse possunt conformia rationi, sed obiecti rectitudo vel simpliciter respicit operantem, & sunt virtutes moderatrices passionum, vel respicit alterum distinctum ab operante & sunt virtutes circa ipsas actiones, ergo virtutes eo modo rectè diuiduntur ex propriis muneribus & obiectis. Probat minor illa virtutes versantur circa passiones, quorum actus elicetus primariò & immediatè non versatur nisi circa mediocritatem passionum appetitus, vel illorum actuum voluntatis qui respondent passionibus appetitus, eo quod circa eadem obiecta versantur, sed virtutes quæ perficiunt hominem in ordine ad se, fortitudo nimirum & temperantia non versantur primariò & immediatè, nisi circa moderationem huiusmodi actuum appetitus & voluntatis, circa actiones verò ad alterum non versantur nisi ad summum mediatè & secundariò, imperando actus virtutis iustitiæ, ergo virtutes quæ perficiunt hominem in ordine ad se sunt circa passiones ex propriis obiectis. Similiter virtus iustitiæ quæ perficit hominem in ordine ad alterum, ex obiecto suo habet quod sit circa actiones ad alterum, secundariò autem & mediatè moderetur passiones imperando actiones alicuius alterius virtutis v. g. fortitudinis.

Dico secundò, rectè quoque ac adequatè diuidi virtutes morales in quatuor Cardinales Prudentiam, Iustitiam, Fortitudinem, & Temperantiam, quarum aliæ omnes sunt partes vel integrales, vel subiectiue, vel potentiales. Ita defendunt Theologi omnes potest S. Ambrosium & reliquos Patres qui afferunt vocari Cardinales illas virtutes, quod tota perfectio illis inicitur tanquam Cardinali ostium.

Ratio primæ partis afferitur à S. Thoma, quia radix totius virtutis est rectitudo rationis, quæ actiones nostras ad alterum, vel passiones regular. Iam verò aliæ passiones pertinent ad appetitum vt prosequentem aliquod bonum, aliæ ad appetitum vt auersantem aliquod malum. Rectitudo rationis est Prudentia, Iustitia moderatur actiones ad alterum, Temperantia passiones appetitus prosequentiū, Fortitudo passiones appetitus auersatiū, ergo illo diuisio est adequata.

Secunda pars solà eget explicatione, partes igitur integrales dicuntur alicuius virtutis, sine quibus non potest virtus elicere vllum suum actum, sicut in

P P P P

cor potè

Solutio primæ dubitationis.

Solutio secundæ.

Solutio tertiæ.

Solutio quartæ.

Prima diuisio virtutum.

Probat.

Posterior diuisio.

Ratio primæ partis.

Varia partes virtutum.

corpore hominis illæ partes integrales vocantur sine quibus homo non potest sua obire munera. Partes subiectivæ dicuntur quæ sunt veræ species virtutis, cuius nimirum propria definitio illis cõvenit, eomodo quo homo cõtinetur sub genere animalis. Partes potentiales dicuntur quæ non habent totã essentiã & vim principalis illius virtutis, sed participant tantum aliquid de illa & aliquam habent cum illa similitudinem, sicut intellectus & voluntas sunt partes potentiales animæ, quia non continent totam virtutem ad quam extenditur anima. Sic istæ virtutes partes potentiales dicuntur quia sunt finitimæ illis virtutibus quarum tamen totam non participant essentiam supererat hîc ostendere nullam omnino virtutem excogitari posse, quæ vnus ex quatuor illis Cardinalibus non sit pars vel integralis, vel subiectiva vel potentialis, sed hoc ex decursu constabit totius disputationis, vbi singulis virtutibus suæ partes affinabuntur.

Solutio primæ dubitationis.

Ad primam ergo respondeo nullam esse virtutem quæ non verteretur circa actiones, si nomine (actionis) intelligatur honesta quælibet operatio: solam autem iustitiam versari circa actiones ad alterum: passiones enim secundariò tantum & mediatè moderatur imperando actus aliarum virtutum, quo pacto intelligendus etiam est Philosophus.

Solutio secundæ.

Ad secundam, respondeo nomine (possessionum) non solos intelligi actus appetitus sensitivi, sed illos etiam actus appetitus sensitivi qui respondent passionibus appetitus, & fuissent sine dubio in statu innocentie, suntque tunc etiam quando non est passio vlla in appetitu, tunc enim Fortitudo & Temperantia versantur circa illas.

Solutio tertiæ.

Ad tertiam, respondeo non posse honestatem esse obiectum formale vnus tantum virtutis, quia virtus generatur per actus qui diuersam specie honestatem respiciunt tolluntque difficultatem potentie: ideoque nimis generica est ratio illa honestatis vt specificet rationem vnicam virtutis. In intellectu autem vnica est Prudentie virtus, quia vnicum illius est obiectum formale & vnica difficultas per ipsam superanda. In voluntate multiplex difficultas superari debet, & multiplex est obiectum formale.

SECTIO IV.

Quænam sint virtutum moralium generales Proprietates.

Sex proprietates virtutum.

Video illas à Philosopho & à S. Thoma sex numerari, prima est connexio virtutum inter se, aded vt nunquam vna reperiri possit sine omnibus aliis. Secunda est subordinatio, aded vt vna reliquarum omnium imperet actiones, tertia est oppositio vitiorum aded vt proprium virtutis sit expugnare vitia, neque vlla sit virtus, quam plura non expugnent vitia. Quarta est inæqualitas, quinta difficultas, sexta eximia nobilitas, dignitas, excellentia. Quæ omnia parum habent difficultatis, sed habent tamẽ plurimum vtilitatis si attentius expendantur.

§. I.

An & quomodo virtutes morales sint inuicem connexæ.

Affertio.

Dicendum igitur primò est, Virtutes morales etiam acquiruntur ita esse sibi mutuo annexas vt vna saltem in gradu Heroico nunquam obtineatur, quin acquirantur aliquo saltem modo aliæ omnes virtutes. Ita docent Theologi cum Philosopho, & S. Thoma, sed difficile tamen & non vno modo connexionem illam virtutum explicant, mihi vide-

tur tripliciter illa ostendi posse.

Primò, ex ratione Prudentie quæ nunquam est perfecta sine omnibus virtutibus, & vicissim virtutes nunquam sunt perfectæ sine perfectissima prudentia, si enim datur aliquid tertium in quo ita sint connexæ virtutes, vt illud nunquam sit sine illis, neque illæ sint vnquam sine illo tertio, certè necesse est, vt virtutes omnes sint semper simul quando perfectæ sunt: sed prudentia est virtus, quam nemo perfectam habere potest, quin omnes habeat virtutes, etiam sine Prudentia nemo habet, ergo manifestum est, quod virtutes morales quoties sunt perfectæ, sunt etiam inuicem connexæ. Minorem probat Philosophus 6. Ethicorum c. 12. quia vbi electio est bona, ibi necessariò sunt omnes virtutes; vitium enim peruertit iudicium circa finem & media, facitque vt homo fallatur circa principia rerum agendarum, nam voluntas trahit intellectum ad iudicandum bonum, id quod amat: vbi ergo est electio bona, ibi sunt omnes virtutes sed vbi est electio bona ibi est prudentia, quia vt fiat electio bona non sufficit sensus seu acumen ad dignoscenda media quod non exigit habitum, sed vocatur malitia, ergo prudentiam nemo perfectam habet sine omnibus virtutibus, & vicissim sine Prudentia nunquam sunt vllæ virtutes, quia earum directrix, earum fax imò etiam oculus Prudentia est, cum sine illa non possint cognoscere proprium obiectum, quod est mediocritas, neque vllos actus elicere circa illam, nam virtus cæca est sine Prudentia, sicut voluntas sine intellectu.

Secundò, probatur ex ratione generica virtutis, nam ibi sunt omnes virtutes vbi est facilitas & inclinatio ad amandam omnem honestatem & ad obediendum rationi distanti aliquid esse bonum: sed ibi est vnica tantum virtus præsertim perfecta, ibi est facilitas & inclinatio ad amandam omnem honestatem & ad obediendum rationi, nam in omni actu virtutis amatur honestum vt sic propter se ipsum, ergo qui habet vnã virtutem habet etiam omnes saltem secundum quandam inchoationem cum inclinatur ad omnia obiecta virtutum præcisè vt honesta sunt sub qua ratione amantur à virtutibus.

Tertiò, probatur ex proprio etiam munere virtutis, qui enim exercet actum vnus virtutis participatione quadam videtur exercere actus aliarum virtutum, nam debet sequi mediocritatem, quæ similis est temperantie, debet adequari rationi rectæ, quod videtur proprium esse iustitiæ, debet fortem & immutabilem habere animum, quod est fortitudinis. Scio multa opponi posse contra connexionem illam virtutum, sed solui tamen omnia facillè possunt, ex his quæ addidi primò de virtutibus in gradu Heroico, deinde dixi eas esse aliquo modo connexas. Triplex enim est status virtutis continentie, in quo Vigent adhuc passiones & magna sentitur difficultas in eliciendis virtutum actibus, temperantie in quo iam mediocriter sedatæ sunt passiones & difficultas minor sentitur. Heroicus in quo passiones sedatæ sunt & ita subiectæ rationi vt non pariant vllam difficultatem voluntati sequenti dictamen rationis. Virtutes in isto tertio statu semper se mutuo sequuntur ob allatas, in duobus primis disunctæ sunt, quamuis etiam connexionem aliquam habeant ratione inclinationis ad honestatem propter se ipsam.

§. II.

An & quomodo virtutes sint subordinate, vitiis oppositæ, inæquales inter se.

Dicendum secundò est, nullam esse virtutem cui non ita subordinentur aliæ omnes virtutes, vt imperate

Prima ratio connexio virtutum.

Secunda ratio.

Tertia ratio.

Triplex status virtutis.